

KAMU TERCİHİ TEORİSİ PERSPEKTİFİNDEN YUNANİSTAN BORÇ KRİZİNİN MALİ NEDENLERİ, ALINAN MALİ TEDBİRLER VE SONUÇLARI

FROM THE PERSPECTIVE OF THE PUBLIC CHOICE THEORY FISCAL
CAUSES OF THE GREECE DEBT CRISIS, FISCAL MEASURES TAKEN AND
ITS RESULTS

Deniz ALÇİN ŞAHİNTÜRK*

ÖZ

Yunanistan küresel krizi en ağır yaşayan ülke olduğundan çalışmada bunun nedenlerinin kamu tercihi teorisi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Yunanistan, kriz öncesinde ekonominin kırılganlığını ortadan kaldıracak düzenlemeleri yapmadan yıllarca ekonomik göstergelerini uluslararası kurumlara yanlış raporlamış, Avrupa Birliği'ne (AB) katılımın sağladığı avantajlarla yüksek oranda büyümüştür. Bu ortamda halk borçlanarak tüketimini arttırmıştır. Üstelik halkın vergi gayreti de düşük gerçekleşmiştir. İsrar, yolsuzluk, adam kayırma ile kamu harcamaları yükselmiş, ekonomik göstergeler Maastricht kriterlerinden uzaklaşmıştır. Dolayısıyla kamu tercihi teorisinin “siyasi alandaki aktörlerin fayda maksimizasyonu oluşturan davranışları sonucu devletin ekonomideki payının artacağı” hipotezi Yunanistan’da gerçekleşmiştir. Krizde bütçe

ABSTRACT

Since Greece is the country experiencing the worst global crisis, it is aimed to examine the reasons for this in terms of public choice theory. Before the crisis, without making arrangements to eliminate the fragility of the economy, Greece reported its economic indicators incorrectly to international institutions for many years, and grew at a high rate with the advantages of joining the European Union (EU). In this environment, the public increased their consumption by borrowing. Moreover, the tax effort of the people was very low. With waste, corruption and favoritism, public expenditures increased, economic indicators diverged from Maastricht criteria. Therefore, the hypothesis of the public choice theory stating that “the share of the state in the economy will increase considerably as a result of the behavior of the actors in the political field that creates benefit maximization” realized

* Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üni., İİBF, Maliye Bölümü, Mali İktisat ABD, deniz.alcin.sahinturk@gmail.com, ORC-ID: 0000-0003-1261-3392.

Alçin Şahintürk, D. (Temmuz 2021). Kamu Tercihi Teorisi Perspektifinden Yunanistan Borç Krizinin Mali Nedenleri, Alınan Mali Tedbirler ve Sonuçları, *Vergi Raporu*, 262, (141-164).

Makale Türü: Araştırma Makalesi

M.G.T.: 09.04.2021 / M.K.T.: 23.06.2021

açığı ve borç rakamları daha da büyümüş, ülke müstakil bir borç krizine girmiştir. AB ve Uluslararası Para Fonu (IMF), vergi reformları yapılması, emeklilik yaşının yükseltilmesi, ücretlerin dondurulması, kamu istihdamının düzenlemesi taahhütleri karşılığında ülkeye yardım paketleri tanımlamıştır. Böylelikle kamu tercihi teorisinin savunduğu gibi devletin ekonomideki payının azaltılması hedeflenmiştir. Sonuçta bu yardımlar ve uygulanan kemer sıkma politikaları ile bütçe açığı toparlanmıştır. Ancak kamu borç stoku artmaya devam etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, Kriz, Kamu Harcamaları, Kamu Gelirleri, Kamu Borcu, Kamu Tercihi Teorisi

JEL Sınıflandırma Kodları: H11, E62, H60.

GİRİŞ

2008 küresel krizine kadar, tabi olduğu Maastricht kriterlerinin çok üzerinde bütçe açığı veren ve borç stoku bulunan Yunanistan, hali hazırda yatırımcılar tarafından riskli addedilip pahalıya borçlandırılırken 2009 yılında ekonomik göstergelerin yanlış raporlandığının, açıkların çok daha fazla olduğunun devlet yetkilileri tarafından açıklanması sonucu büyük bir borç krizinin içine girmiştir.

2007 yılında ABD’de başlayan Mortgage krizinin etkisiyle büyük bir borç krizi yaşayan ülkenin deneyimi kamu tercihi teorisini haklı çıkaracak niteliktedir. Siyasi alandaki tüm aktörlerin kendi çıkarlarının peşinde koşması sonucu ekonomideki devlet payının arttığını belirten teorinin pratiği, Yunanistan’da vergi gelirlerin azalması, iyi işlemeyen vergi idareleri ve vergi sistemi sonucu ortaya çıkan vergi kaçaklığı, israf niteliğindeki verimsiz kamu harcamaları, büyük bütçe açıkları ve yüksek borç stoku olarak ortaya çıkmıştır. O dönemlerde rüşvet ve adam kayırmacılığın da yoğun olduğu ülkede tüm bu faktörler birlikte ekonomiyi kırılgan hale getirerek krizin birçok

in Greece. During the crisis, the budget deficit and debt figures grew even more, and the country entered a independent debt crisis. The EU and the International Monetary Fund (IMF) provided aid packages in return for commitments to tax reform, raise the retirement age, freeze wages, and regulate public employment. Thus, it aimed to reduce the share of the state in the economy, as the public choice theory defends. As a result, with these aids and implemented austerity policies, the budget deficit recovered. However, the public debt stock continued to increase.

Keywords: Greece, Crisis, Public Expenditures, Public Revenues, Public Debt, Public Choice Theory

JEL Classification Codes: H11, E62, H60.

ülkeye göre çok ağır tecrübe edilmesine neden olmuştur.

Bu doğrultuda çalışmada Yunanistan’ın borç krizinin mali nedenleri kamu tercihi teorisinin mantığı çerçevesinde devlet gelir ve giderlerinin miktarı, yapısı ve kamu sektöründe meydana gelen yolsuzluklara ilişkin bazı sayısal veriler ortaya konarak açıklanmaktadır. Çalışmada ilk olarak kısaca küresel kriz süreci hatırlatılmakta ve belirli ülkelerin krizden hemen önce ve sonraki bazı ekonomik göstergeleri yorumlanarak krizden ne ölçüde etkilendikleri belirtilmektedir. Sonrasında kamu tercihi teorisi hakkında kısaca bilgi verilerek Yunanistan’ın neden bu krizden en büyük yarayı aldığı ve neden yaşadığı krizin mali nedenlerinin kamu tercihi teorisi kapsamında ele alınabileceği; kamu ekonomisinin harcama, gelir, bütçe, cari açık ve borç verileri ortaya konarak anlatılmaktadır. Son kısımda ise ilk olarak ülkenin üyesi olduğu AB ve IMF’nin Yunanistan’ı krizden kurtarmak için vermeyi kabul ettikleri yardım paketinin karşılığında talep ettikleri, kamunun ekonomi içindeki payını azaltacak nitelikte olan kemer sıkma politikaları ve yapısal

reformlar ortaya konmuş, tedbirler neticesinde ekonomik göstergelerde günümüze doğru iyileşme olup olmadığı ve kamunun ekonomi içindeki payının azalıp azalmadığı incelenmiştir.

1-KÜRESEL KRİZ VE ETKİLERİ

Küreselleşme ile birlikte ülkeler arasında artan sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi etkileşim internet ile birlikte daha da hız kazanmış, ulusal krizlerin küresel kriz kimliğine bürünmesi de çabuklaşmıştır. 2008 krizi bu anlatılanlara örnek niteliğindedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) faizlerin düştüğü dönemlerde düşük gelirli kesimlere hesapsızca kullandırılan mortga-

ge kredilerinin (subprime mortgage) faizlerdeki yükselme ile birlikte geri ödenememesi sonucu konut piyasasında ortaya çıkan kriz finansal sisteme sıçramıştır. Çünkü ipotek gibi likit nitelikte olmayan varlıklar ev ipoteklerine bağlı olan menkul kıymetler sayesinde likit varlıklar haline dönüşmüştür¹. Eylül 2008'de Fannie Mae, Freddy Mac ve AIG'nin kurtarıma çabaları, Lehman Brothers' ın iflası tüm piyasalarda panik yaratmış, yatırımcılar fonlarını güvenli alanlara aktarmaya başlamış, 2008 yılının sonunda Washington ve Paris, bankaların sermaye kayıplarını telafi etmek için birtakım finansal programlar yürürlüğe koyma konusunda anlaşmışlardır².

Tablo 1: Bazı OECD Ülkelerinin, Euro Bölgesinin (19) ve AB (27)'nin 2001-2010 Yılları Arası Büyüme Oranları (Harcama Yaklaşımıyla)

ÜLKE	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
<i>Avustralya</i>	4	3	4,1	3,2	2,8	3,8	3,7	1,9	2,1	2,5
<i>Avusturya</i>	1,3	1,7	0,9	2,7	2,2	3,5	3,7	1,5	-3,8	1,8
<i>Belçika</i>	1,1	1,7	1	3,6	2,3	2,6	3,7	0,4	-2	2,9
<i>Çekya</i>	3	1,6	3,6	4,8	6,6	6,8	5,6	2,7	-4,7	2,4
<i>Danimarka</i>	0,8	0,5	0,4	2,7	2,3	3,9	0,9	-0,5	-4,9	1,9
<i>Finlandiya</i>	2,6	1,7	2	4	2,8	4	5,3	0,8	-8,1	3,2
<i>Fransa</i>	2	1,1	0,8	2,8	1,7	2,4	2,4	0,3	-2,9	1,9
<i>Almanya</i>	1,7	-0,2	-0,7	1,2	0,7	3,8	3	1	-5,7	4,2
<i>Yunanistan</i>	4,1	3,9	5,8	5,1	0,6	5,7	3,3	-0,3	-4,3	-5,5
<i>İzlanda</i>	4	0,6	2,1	7,8	6,1	6,3	8,5	2,2	-7,7	-2,8
<i>İrlanda</i>	5,3	5,9	3	6,8	5,7	5	5,3	-4,4	-5,1	1,8
<i>İtalya</i>	2	0,3	0,1	1,4	0,8	1,8	1,5	-1	-5,3	1,7
<i>Japonya</i>	0,4	0,1	1,5	2,2	1,7	1,4	1,7	-1,1	-5,4	4,2
<i>Norveç</i>	2,1	1,4	0,9	4	2,6	2,4	3	0,5	-1,7	0,7
<i>Polonya</i>	1,3	2	3,5	5	3,5	6,1	7,1	4,2	2,8	3,7
<i>Portekiz</i>	1,9	0,8	-0,9	1,8	0,8	1,6	2,5	0,3	-3,1	1,7

¹ Roubini ve Mihm 2012; Papadatos 2009'dan aktaran; M. Ali. POLAT. "Küresel Finans Krizinin Nedenleri". Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 2/1. 2018. S.184,185. (<https://dergipark.org/en/download/article-file/460647>). Erişim Tarihi:13 Aralık 2020.

² European Commission. "Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses. European Communities". 2009a. S.8,9,10. (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication15887_en.pdf). Erişim tarihi: 01 Aralık 2020.

Slovakya	3,3	4,5	5,5	5,3	6,6	8,5	10,8	5,6	-5,5	5,9
Slovenya	3,2	3,5	3	4,4	3,8	5,7	7	3,5	-7,5	1,3
İspanya	3,9	2,7	3	3,1	3,7	4,1	3,6	0,9	-3,8	0,2
İsveç	1,4	2,2	2,3	4,3	2,9	4,7	3,4	-0,5	-4,3	6
İsviçre	1,6	0	0	2,8	2,9	4	4	2,8	-2,1	3,3
Birleşik Krallık	2,7	2,2	3,3	2,3	3	2,7	2,4	-0,3	-4,1	2,1
ABD	1	1,7	2,9	3,8	3,5	2,9	1,9	-0,1	-2,5	2,6
Euro Bölgesi (19)	2,2	0,9	0,6	2,3	1,7	3,2	3	0,4	-4,5	2,1
Avrupa Birliği (27)	2,2	1,3	1,3	2,5	2,1	3,3	3	0,5	-4,3	2,2
OECD Toplam	1,4	1,7	2,1	3,3	2,9	3,2	2,7	0,3	-3,3	3,1

Kaynak: The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECDa). “Gross Domestic Product (GDP)”. (https://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=SNA_TABLE1#). Erişim Tarihi:18 Aralık 2020.

Global krizin yarattığı belirsizlik ve ihtiyatlılık ortamı dünya ticaret hacmini ve sermaye akımlarını daraltmış, Tablo 1’den görüldüğü üzere 2008 yılı ile birlikte ülkelerin ekonomik büyüme oranlarında düşüşler yaşanmış, birçok ülke ise küçülmüştür. Özellikle 2009 yılında AB ortalama olarak yüzde 4 küçülürken, bu oran Finlandiya, Almanya, İzlanda, İrlanda, İtalya, Slovakya ve Slovenya’da daha dramatik biçimde gelişmiştir.

Tablo 2 ise ABD’de patlak veren krizin küreselleştiği 2008 yılında birçok ülkenin bütçe açık rakamlarında ciddi artışlar oluştuğunu göster-

mektedir. Ülkeler küresel kriz sonrasında, yaşanan durgunluğu telafi edici maliye politikaları çerçevesinde kamu harcamalarını artırarak gidermeye çalışırken, durgunlukla birlikte üretimin düşmesi sonucu vergi gelirlerinde de düşüşler yaşanmıştır. Birçok AB ülkesi Maastricht bütçe açık kriteri olan açığın GSYİH’nin yüzde 3’ünü geçmemesi kriterini karşılayamaz duruma gelmiştir. Özellikle Yunanistan, İzlanda, İspanya, İngiltere ve İrlanda’nın bütçe açık rakamları Maastricht kriterinin oldukça altına düşmüştür.

Tablo 2: Bazı OECD Ülkelerinin 2001 – 2010 Yılları Arası Bütçe Açık Rakamları (% GSYİH)

ÜLKE	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Avusturya	-0,66	-1,38	-1,79	-4,80	-2,51	-2,54	-1,35	-1,5	-5,33	-4,44
Belçika	0,23	-0,04	-1,86	-0,24	-2,71	0,24	0,07	-1,10	-5,43	-4,09
Çekya	-5,76	-6,35	-6,86	-2,37	-3,03	-2,15	-0,64	-1,96	-5,41	-4,15
Danimarka	1,14	-0,02	-0,13	2,07	4,96	4,99	5,02	3,17	-2,80	-2,71
Estonya	0,20	0,42	1,80	2,40	1,13	2,89	2,74	-2,64	-2,18	0,19
Finlandiya	4,98	4,06	2,42	2,21	2,65	3,97	5,11	4,18	-2,48	-2,53
Fransa	-1,38	-3,16	-4,02	-3,59	-3,36	-2,44	-2,64	-3,26	-7,17	-6,89
Almanya	-3,03	-3,87	-3,70	-3,33	-3,32	-1,65	0,26	-0,12	-3,15	-4,38
Yunanistan	-5,47	-6,02	-7,83	-8,83	-6,19	-5,95	-6,71	-10,18	-15,15	-11,20
Macaristan	-4	-8,80	-7,18	-6,60	-7,79	-9,27	-5,09	-3,79	-4,46	-5,24
İzlanda	-0,66	-2,44	-2,71	0,03	5,20	6,57	5,61	-12,25	-8,70	-8,78

İrlanda	0,96	-0,52	0,35	1,30	1,57	2,78	0,27	-7,01	-13,85	-32,07
İtalya	-3,19	-2,87	-3,22	-3,48	-4,08	-3,62	-1,34	-2,56	-5,12	-4,24
Lüksemburg	5,65	2,02	0,28	-1,41	0,21	1,92	4,41	3,53	-0,23	-0,27
Hollanda	-0,48	-2,13	-3,14	-1,83	-0,40	0,10	-0,09	0,20	-5,09	-5,25
Norveç	13,21	9,04	7,21	10,86	14,76	17,94	17,10	18,63	10,24	10,92
Polonya	-4,75	-4,83	-6,04	-5,01	-3,94	-3,54	-1,88	-3,60	-7,25	-7,41
Portekiz	-4,79	-3,33	-5,66	-6,18	-6,13	-4,18	-2,90	-3,70	-9,87	-11,40
Slovakya	-7,22	-8,22	-3,12	-2,32	-2,87	-3,58	-2,05	-2,52	-8,15	-7,55
Slovenya	-4,45	-2,37	-2,59	-1,94	-1,32	-1,23	-0,05	-1,39	-5,81	-5,60
İspanya	-0,45	-0,32	-0,38	-0,11	1,23	2,12	1,89	-4,57	-11,28	-9,53
İsveç	1,41	-1,42	-1,24	0,35	1,83	2,23	3,33	1,90	-0,72	-0,05
Birleşik Krallık	0,23	-1,87	-3,11	-3,05	-3,12	-2,75	-2,64	-5,12	-10,05	-9,25

Kaynak: The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). “General Government Deficit”. (<https://data.oecd.org/gga/general-government-deficit.htm#indicator-chart>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.

Tüm bu gelişmelere bağlı olarak belirli ülkeler borçlanma artışları ile karşı karşıya kalmışlardır. Tablo 3’ den görüleceği üzere 2000’li yılların başından itibaren özellikle, Yunanistan, Belçika, İtalya, Fransa, Almanya, İsveç ve Portekiz’in borç stoku Maastricht kriteri olan GSYİH’nin yüzde

60’ını geçmiştir. Toplam merkezi hükümet borçlarının GSYİH’ ya oranı birçok ülkede 2008 yılından itibaren artış göstermiştir. Yunanistan, Tablo 3’den görüleceği üzere toplam merkezi hükümet borcu rakamlarının devasa boyutlara varması nedeniyle çok büyük bir borç kriz içine girmiştir.

Tablo 3: Bazı OECD Ülkelerinin 2001-2010 Yılları Arası Genel Hükümet Borçları (GSYİH %)

ÜLKE	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Avustralya	40,4	38,7	35,7	32,3	30,3	29,6	28,3	30,6	39,2	42
Avusturya	72,1	74	72,5	71,8	76,3	72,7	69	74,2	86,3	90,5
Belçika	120	119,5	115,7	111,4	109	101,1	94,6	102,4	110,7	108,7
Çekya	28,3	30,6	33,3	32,9	32,4	32	30,6	33	39,7	44,1
Danimarka	58,3	58,1	56,1	52,3	45,1	40,5	34,6	41,9	49,3	53,4
Estonya	6,6	7,5	8,4	8,3	8,3	8,1	7,2	8,5	12,7	11,8
Finlandiya	48,3	48,2	49,1	49,3	46,4	43	39	38,2	49	54,8
Fransa	71,5	75,2	79,1	80,5	82,1	77,3	75,9	82,5	97,6	101
Almanya	61,3	64,1	66,9	68,9	71,4	68,8	66,2	70,7	77,6	87,4
Yunanistan	116	117,3	110,8	115,1	116,7	115,4	112,8	117,5	135,4	130,2
Macaristan	59,5	60,6	61,4	64,8	67,7	71	72	75,8	85,1	86,2
İzlanda	---	----	65,3	59,1	49,4	53,6	49	92,8	106,9	110,3
İrlanda	35,5	34,1	32,9	31,5	31,3	27,7	27,5	47,5	67,7	83,5
İtalya	117,3	116,2	113,9	114,5	117,2	114,6	110,2	112,5	125,5	124,3
Japonya	148,9	159,1	168,9	175,3	176	176	177,5	181,3	202,5	207,3

Lüksemburg	18,1	18,2	19,4	20,3	18,9	17,8	17,4	25,8	23,9	29
Hollanda	58,2	58,7	59,8	60,1	59,3	53,1	50,5	62,8	65,3	69,5
Norveç	31,9	39,2	48,5	50,4	47,4	58,3	56,1	54,8	48,8	49,2
Polonya	43,6	53,2	56,2	53,8	55,3	55	51,6	53,9	57,2	61,7
Portekiz	69,7	71,8	75,6	80,6	83,9	83	80,5	84,5	97,6	105,7
Slovakya	58,5	51,5	49,4	46,8	39,9	37,6	36,1	34,9	44	48,8
Slovenya	35,2	36,2	34,9	35,2	34,5	33,1	30,3	29,9	43,8	47,9
İspanya	60,9	59,6	54,9	53,1	50,5	46,1	42,4	47,7	62,7	67,4
İsveç	65,9	66,1	65,2	64,7	65,5	59,3	53,7	52,6	56	53,4
İsviçre	51,9	57,9	56,9	58	55,4	49,2	45,7	45,6	44	42,6
İngiltere	46,8	49,6	48,7	52	52,3	51,3	53,1	65,7	78,8	89,4
ABD	74,8	80,4	81,9	88,9	88,6	85,9	86,4	102,4	115,7	125,8

Kaynak: The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). “General Government Dept”. (<https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>). Erişim tarihi: 18 Aralık 2020.

2- KAMU TERCİHİ TEORİSİ VE YUNANİSTAN BORÇ KRİZİ

Çalışmanın bu kısmında kamu tercihi teorisinin varsayımları ve öngörülleri hakkında bilgi verilerek, Yunanistan’ın yaşadığı büyük borç krizinin mali nedenlerinin bu teori kapsamında incelenebileceği ortaya konulmaktadır.

2.1- Kamu Tercihi Teorisi

Kamu tercihi teorisi, ekonomik analizin siyaset bilimi alanına uyarlanması olarak tanımlanabilir³. II. Dünya Savaşından sonra dünya genelinde kamu kesimin büyümesi nedeniyle hızla gelişen bir teoridir⁴. Siyasi alanda söz sahibi olan tüm aktörlerin (seçmen, baskı grupları, bürokrat ve siyasilerin) aynı piyasada olduğu gibi kendi faydalarını en üst düzeyde gerçekleştirmek için

uğraştıklarını böylece kamu sektörünün büyüklüğünün arttığını ortaya koyan teoriye 1986 yılında Nobel Ödülü kazanan J.M Buchanan⁵ öncülük etmiştir. Bu aktörlerin davranış şekilleri kamu tercihi teorisinin temel ilkeleri olan “metodolojik bireycilik” ve “siyasal mübadele” sonucu ortaya çıkmaktadır⁶. Metodolojik bireycilik; siyasal sürecin ekonomik açıdan incelenmesinde birey tercihlerine odaklanılmasını ifade ederken siyasal mübadele; bireylerin aralarında anlaşarak siyasal organizasyonu oluşturmaları ve kamusal faaliyetin alanını belirlemeleri anlamına gelmektedir⁷. Örneğin, seçmenler çıkar maksimizasyonu doğrultusunda kendilerine en yüksek hizmeti sağlayacak partiye oy vermekte, politikacılar da buna bağlı olarak politik kârlarını (oy) maksimize etmek için hesapsızca kamu harcamalarını artırmaktadır. Sonuç olarak kamu tercihi teorisi

³ Ahmet Kemal ÇELEBİ. *Liberal Ekonomik Düşüncede Kamu Kesiminin Büyüklüğü Sorunu*. Emek Matbaası. Manisa. 2015. S.97.

⁴ Rüveyda KIZILBOĞA. “Kamu Tercihi ve Anayasal İktisat Teorilerinin Değerlendirilmesi”. NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:2. 2012. S.92. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/184894>), Erişim tarihi: 27 Şubat 2021.

⁵ Coşkun Can AKTAN. “Kamu Tercihi Teorisi”. (http://www.canaktan.org/ekonomi/anayasal_iktisat/kamu-tercihi.htm), Erişim tarihi: 27 Şubat 2021.

⁶ Ahmet Kemal ÇELEBİ. a.g.e. s.102.

⁷ Ahmet Kemal ÇELEBİ. a.g.e. s.105,102.

devletin başarısızlığı⁸ üzerinde durmakta ve iktisadi sorunların başlıca nedenleri olarak siyasi yozlaşma, çoğunluk ilkesi, parti diktatörlüğü, eş-dost kayırmacılığı, çıkar gruplarının baskısı, partizanlık, kısa vadeli çıkarlar, bürokrasinin büyümesi, transfer mekanizmasının yanlış işlemesi ve bütçe dışı fonları kabul etmektedir⁹.

Teori, ortaya çıkan tüm bu sorunların çözümü için ekonomik anayasaların oluşturulmasını, bu anayasalarda mali açıdan devletin gelir, gider ve borçlanmasıyla ilişkin sayısal kuralların ve tavamların belirlenmesi gerektiğini ortaya koymuştur¹⁰. Bu kurallara mali kural adı verilmektedir. Böylelikle *Anayasal İktisat Akımı* ortaya çıkmıştır. Bu sağlanırsa, devleti yöneten siyasiler ve kamu hizmetini yerine getiren bürokratlar keyfi olarak kamu harcamalarını arttırmayacakları için mali disiplin sağlanmış olacaktır. Anlaşılacağı üzere Anayasal İktisadın hedefi siyasi iktidarların ekonomi ile ilgili kararları konusunda yetkisini sınırlandırmaktır¹¹. Kamu harcamaları gereksiz artmadığı zaman fazla kamu gelirine de ihtiyaç duyulmayacak ve bütçe açığı da azalacaktır. Son olarak borçlanmaya da nadiren başvurulacaktır. Bu görüş, günümüzde AB'ye üye olacak ya da üye olan ülkelerin uyması gereken Maastricht kriterlerinin temelini oluşturmuştur. Maastricht kriterleri AB'ne üye ve aday ülkelerin sahip ol-

ması gereken maksimum enflasyon oranı, faiz oranı, ulusal bütçe açıkları ve kamu borç stoku rakamlarını belirtmektedir.

2.2- Yunanistan Borç Krizi

Yunanistan AB'ne gerekli kriterleri sağlamadan üye olan, olduktan sonra da birliğin imkanlarından faydalanarak ürettiğinden çok daha fazla tüketen dolayısıyla daha çok borçlanan bir ülkedir. Özellikle ülke Euro bölgesine de dahil olduktan sonra kural olarak Maastricht kriterlerine uyması gerektiğinden bağlı olduğu bu kurallar ülkeye yatırım yapacaklar için bir güvence oluşturmuştur¹². Aynı zamanda 2001 Haziran ayında ülkede Euro'nun kullanılmaya başlanması, küresel düzeydeki para bolluğu ve düşük maliyetli kredilerle tüketim artmıştır¹³. Bu gelişmeler sayesinde ülke cari açık vermede cesur davranmış, 2002 yılında yüzde -6,83 olarak gerçekleşen cari açık, 2007 yılında yüzde -15,19 ile en yüksek seviyeye ulaşmış, 2007 yılında AB'deki 27 ülkenin cari açık rakamı ortalaması ise sadece yüzde -0,23 olarak gerçekleşmiştir¹⁴. AB'den sağlanan fon miktarındaki artış ile gerçekleştirilen altyapı yatırımları diğer özel yatırımların destekleyicisi olmuş, 2004 olimpiyat oyunları harcamaları ve oyunlar için yapılan altyapı tesislerindeki iyileşme talebi arttırıcı nitelikte olmuştur¹⁵. Yuna-

⁸ Rüveyda KIZILBOĞA. a.g.m. S.98.

⁹ Arif ERSOY. *İktisadi Teoriler ve Düşünceler Tarihi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara. 2008. S.598-600.

¹⁰ Ayşe GÜNAY. *Mali Disiplin Sağlanmasında Anayasal Denk Bütçe Yaklaşımı ve Türkiye'de Uygulanabilirliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İzmir. 2006. S. 111.

¹¹ Yücel ERGÜN ve Serkan CURA. "Anayasal İktisat Yaklaşımı Açısından Avro Krizi". MCBU İİBF Yönetim ve Ekonomi. Cilt:23. Sayı:1. 2016. S.264.

¹² Rebecca M. NELSON ve diğerleri. "Greece's Debt Crisis: Overview, Policy Responses, and Implications". Congressional Research Service. 2011. S.3. (<https://fas.org/sgp/crs/row/R41167.pdf>). Erişim tarihi:03 Ocak 2021.

¹³ International Monetary Fund (IMF)a. "Greece: Staff Report on Request for Stand-By Arrangement". IMF Country Report No. 10/110. 2010. S.4. (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10110.pdf>). Erişim tarihi:12 Aralık 2020.

¹⁴ The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECDc). "Current Account Balance". (<https://data.oecd.org/trade/current-account-balance.htm>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.

¹⁵ Micheal MITSOPOULOS ve Theodore PELAGIDIS. *Understatnding The Crisis in Greece – from Boom to Bust*. Palgrave Macmillan. New York. 2011. S.113,119,120.

nistan genellikle birliğin hibelerinden ve yapısal fonlarından en fazla yararlanan ülkeler arasında olmuştur¹⁶. Tablo 1'den görüldüğü üzere Yunanistan'ın 2001-2008 yılları arası büyüme oranı AB ortalamasını geçmiştir. Ancak büyüme sağlam temellere oturtulamamıştır.

Kriz yıllarında ve öncesinde parlamentonun, bütçe uygulamasını takip edecek, kamu harcamaları ve gelirlerindeki gelişmeleri izleyecek herhangi bir mekanizması bulunmamakta, Avrupa Komisyonu'na sunulan, İstikrar ve Büyüme Programlarında yer alan mali tahminlerin onaylanması Maliye Bakanlığı'nın sorumluluğunda olup Parlamento'ya nadiren bu tür veriler sunulmaktaydı¹⁷. Mali verilere dikkat edilmediği için zamanla bütçe açıkları ve borç stoku rakamları arttıkça yatırımcılar ülkeye yatırım yapmak ve borç vermek konusunda daha ihtiyatlı davrandıklarından borç verme faizleri zamanla yükselmiştir. Bu durum ülkenin borç stokunu daha da arttırmıştır. Küresel krizin etkisiyle ekonomik göstergeleri daha da kötüleşmeye başlayan Yunanistan'da, önceki hükümetlerin uzun bir süre Yunanistan'ın ekonomik istatistiklerini yanlış raporladığını yeni hükümet 2009 yılında kamuoyuna açıklamıştır¹⁸. Gerçek rakamlar Tablo 2 ve 3'te görüldüğü üzere Maastricht Kriterleri'ne oldukça uzaktır. Bu açıklamalardan sonra Yunanistan ekonomisine büyük bir güven kaybı yaşanmış, Standard&Poors, Moody's ve Fitch ülkenin kredi notunu düşürmüşlerdir. Tüm bu gelişmeler sonucu küresel krizin etkisiyle de hâlihazırda gelir

ve borç sıkıntısı yaşayan ülkeden sermaye çıkmaya başlamış ve ülke büyük bir borç krizi içine girmiştir. Yunanistan'ın uluslararası piyasalardan devlet tahvili ihraç ederek aldığı borcun hacmi 2002-2008 yılları arasında yaklaşık 3 kat artarak 478,6 milyar dolar olmuş, 2010 yılında ülkeden kaçan yabancı sermaye miktarı 25 milyar dolar dan daha fazla gerçekleşmiştir¹⁹. 2010 yaz aylarında ülkenin on yıllık devlet tahvili faiz oranları yüzde 10,3'e dayanmıştır²⁰.

Peki, Yunanistan'da devlet harcamaları ve gelirleri arasında neden uçurum bulunmaktadır? Borç krizinin en önemli nedenlerinden biri olan gelir sıkıntısı nereden kaynaklanmaktadır? Bu soruların cevabı şu şekildedir: Kamu sektörü büyüklüğü ve buna bağlı olarak yapılan verimsiz harcamalar, vergi kaçakçılığına bağlı olarak ortaya çıkan gelir yetersizliği ve zayıf devlet kurumları. Yunanistan'ı borç krizine götüren ekonomik aktörlerin davranışları da bu doğrultuda gerçekleşmiştir. Sonuç olarak kamu harcamaları artmış, zaten yetersiz olan kamu gelirleri harcamaların çok altında kalmış ve bütçe açığı yıldan yıla büyümüştür. Bu bütçe açıkları kamu borçlanmasının en önemli nedenidir. Bu bağlamda aşağıda Yunanistan krizinin nedenleri kamu harcamaları ve kamu gelirleri açısından ayrı ayrı ele alınmıştır.

2.2.1- Kamu Harcamaları

Yunanistan'da uzun yıllar devletin kamu harcamalarının bir bölümünü verimsiz alanlara ayırması ve bu harcamaları denetlememesi sonucu

¹⁶ Belgin AKÇAY. "Yunanistan Ekonomisinde Devlet Borç Krizi-Cari Açık İlişkisi". Maliye Dergisi. Sayı 163. 2012. S.16. (<https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>). Erişim Tarihi:12 Aralık 2020.

¹⁷ Georgia KAPLANOĞLU ve Vassilis T. RAPANOS. "The Greek Fiscal Crisis and the Role of Fiscal Governance". Hellenic Observatory European Institute and LSE. GreeSE Paper No:48. 2011. S. 8,13,14. (<https://www.lse.ac.uk/Hellenic-Observatory/Assets/Documents/Publications/GreeSE-Papers/GreeSE-No48.pdf>). Erişim tarihi:12 Aralık 2020.

¹⁸ Yaşar KÖSE ve Hakan KARABACAK. "Yunanistan Ekonomik Krizi: Nedenleri, Etkileri ve Alınan Tedbirlere İlişkin Bir Değerlendirme". Maliye Dergisi. Sayı:160. 2011. S.291.

¹⁹ <http://www.indexmundi.com/facts/greece/portfolio-investment>'den aktaran; Belgin AKÇAY. a.g.m. S.25, 30.

²⁰ Armağan TÜRK ve Cemil ERARSLAN. "Yunanistan Borç Krizinin Nedenleri ve Sonuçları: Yapay Sinir Ağları İle Bir Analiz". Gaziantep University Journal of Social Sciences. 15(2). 2016. S.287. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/223107>). Erişim tarihi:03 Ocak 2021.

büyük bir israf ortaya çıkmıştır. Devlet bütçesi üzerinde büyük bir yük oluşturan ve verimsiz olan harcama kalemlerinden ilki emeklilik harcamalarıdır. 2001 yılında revize edilen, sosyal devlet prensibiyle oluşturulmuş 1975 Yunan Anayasası vatandaşın sosyal güvenliğini büyük ölçüde garanti altına almıştır²¹. Ancak sosyal güvenlik sistemindeki denetim yetersizlikleri ve mevzuat eksikliklerine erken emeklilik uygulaması da eklenince devletin *karşılıksız* nitelikteki bu transfer harcamaları amacından sapmış *sosyal devlet suiistimaline* dönüşmüştür. Dolayısı ile ülkedeki ölçsüz refah devleti uygulamaları kamu malı israfının önde gelen nedenleri arasındadır. Bu durumu sayısal verilerle analiz ettiğimizde, Tablo 4'de 2008 küresel kriz döneminde Yunanistan'ın vatandaşlarına birçok ülkeye göre çok erken yaşlarda emeklilik hakkı verdiği görülmektedir.

Ülkede sisteme 37 yıl katkısı bulunan bir kişi 58 yaşında emekli olmaya hak kazanmıştır²². Böylelikle ülkede vatandaşlar daha çalışma gücü varken işgücünden ayrılmakta ve üretmeyen bağımlı nüfus içine katılmakta ve devletten transfer harcaması almaya başlamaktadır. Bunun sonucunda istihdama yeni katılan her genç her yıl daha fazla kişi için sosyal güvenlik primi ödeme durumunda kalmaktadır. Bu durum ülkenin sosyal güvenlik sistemini sarsmaktadır. Düşük emeklilik yaşı ve yüksek emeklilik ödenekleri sayesinde Yunanistan'da emeklilik ödenekleri bir çalışanın ortalama ömründeki kazancının yüzde 95,7'sini oluşturmuştur²³. Birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi ülkede 65 yaş üzerindeki kişilerin nüfusun önemli bir bölümünü oluşturduğunu düşünürsek yüksek emeklilik ödeneklerinin ve yüksek emekli sayısının bütçeyi zorlamış olduğu açıktır.

Tablo 4: 2010 Yılında Belirli Ülkelerde Kadın – Erkek Emeklilik Yaşı

ÜLKELER	Erkek	Kadın
Norveç	67,0	67,0
İzlanda	67,0	67,0
Danimarka	65,0	65,0
ABD	66,0	66,0
Portekiz	65,0	65,0
Hollanda	65,0	65,0
İrlanda	65,0	65,0
Almanya	65,0	65,0
Finlandiya	65,0	65,0
İsveç	65,0	65,0
Kanada	65,0	65,0
İspanya	65,0	65,0

²¹ European Commission. "Your Social Security Rights in Greece". European Union. 2013. S.8. (http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Greece_en.pdf). Erişim tarihi:2 Ocak 2021.

²² The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). "Economic Surveys Greece". OECD Publishing. 2011a. S.95. (https://read.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-greece-2011_eco_surveys-grc-2011-en#page1). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.

²³ Jason MANOLOPOULOS. *Greece's 'Odious' Debt. The Looting of The Hellenic Republic By The Euro, The Political Elite And The Investment Community*. Anthem Press. USA. 2011. S.87.

Macaristan	60,0	59,0
Polonya	65,0	60,0
İsrail	67,0	62,0
Çekya	61,0	58,7
İsviçre	65,0	63,0
Japonya	65,0	65,0
Avustralya	65,0	62,0
Birleşik Krallık	65,0	60,0
Slovakya	62,0	57,0
Lüksemburg	60,0	60,0
Şili	65,0	60,0
Avusturya	65,0	60,0
Belçika	60,0	60,0
Fransa	60,5	60,5
Yunanistan	57,0	57,0
İtalya	59,0	59,0
OECD	62,9	61,8

Kaynak: The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). “Pensions at a Glance 2011: Retirement-Income Systems in G20 Countries”. OECD Publishing. Paris. (2011b). S. 25,26. (https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/pension_glance-2011-en.pdf?expires=1620730842&id=id&accname=guest&checksum=4C79184EA6B2FF1305F83C8A7FAD8EDD). Erişim tarihi: 02 Aralık 2020.

Bunun yanında emeklilik rejimlerinin aşırı karmaşıklığı, farklı kurallara göre faaliyet gösteren çok sayıda emeklilik fonlarının mevcut bulunması sistem yönetimini de zorlaştırmıştır²⁴.

Tablo 5, 1990-2007 yılları arasında Yunanistan’da kamunun yaşlılara yönelik nakit kamu harcamalarının OECD ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: 1990 – 2007 Yılları Arası Belirli Ülkelerde Kamu Sektörünün Yaşlı Kişilere Yönelik Nakit Kamu Harcamaları (% GSYİH)

Ülkeler	1990	1995	2000	2005	2007
Avustralya	3,0	3,6	3,8	3,3	3,4
Avusturya	11,4	12,3	12,3	12,5	12,3
Belçika	9,1	9,4	8,9	9,0	8,9
Kanada	4,2	4,7	4,3	4,2	4,2
Çekya	6,1	6,3	7,5	7,3	7,4
Danimarka	5,1	6,2	5,3	5,4	5,6
Estonya	..	..	6,0	5,3	5,2

²⁴ OECD (2011a). a.g.e. S.95.

Finlandiya	7,3	8,8	7,7	8,4	8,3
Fransa	10,6	12,0	11,8	12,3	12,5
Almanya	9,7	10,7	11,2	11,5	10,7
Yunanistan	9,9	9,6	10,7	11,7	11,9
Macaristan	..	..	7,4	8,6	9,1
İzlanda	2,2	2,4	2,2	2,0	1,9
İrlanda	3,9	3,5	3,1	3,4	3,6
İsrail	..	4,7	4,9	5,1	4,8
İtalya	10,1	11,3	13,6	14,0	14,1
Japonya	4,9	6,1	7,4	8,7	8,8
Kore	0,7	1,2	1,4	1,5	1,7
Lüksemburg	8,2	8,8	7,5	7,2	6,5
Meksika	0,5	0,7	0,9	1,2	1,4
Hollanda	6,7	5,8	5,0	5,0	4,7
Norveç	5,6	5,5	4,8	4,8	4,7
Polonya	5,1	9,4	10,5	11,4	10,6
Portekiz	4,9	7,2	7,9	10,3	10,8
Slovakya	..	6,3	6,3	6,2	5,9
Slovenya	..	..	10,6	9,9	9,6
İspanya	7,9	9,0	8,6	8,1	8,0
İsveç	7,7	8,2	7,2	7,6	7,2
İsviçre	5,6	6,7	6,6	6,8	6,4
Türkiye	2,4	2,7	4,9	5,9	6,1
Birleşik Krallık	4,8	5,4	5,3	5,6	5,4
ABD	6,1	6,3	5,9	6,0	6,0
OECD Ortalama	6,1	6,7	6,9	7,1	7,0

Kaynak: OECD Social Expenditures Database (SOCX); OECD Main Economic Indicators Database'den aktaran; OECD (2011b). a.g.e. S.155.

Yukarıda belirtilen Yunanistan emeklilik sisteminin zaaflarından daha vahim olan husus ise ölü vatandaşlara verilmiş olan maaşlardır. 2000'li yılların başında Yunan sosyal güvenlik sisteminde emekli bireyin hayatta olup olmadığını kontrol eden otomatik bir sistemin yokluğundan dolayı on binlerce evlenmemiş ya da boşanmış kadın ölü ebeveynlerinin aylıklarını almış, bu durum Yunan devletine sadece bir yılda 550 milyon

Euro'ya mal olmuştur²⁵.

Yunanistan devlet bütçesi üzerinde yük olmuş bir diğer verimsiz harcama türü devlet memurlarının maaş ödemeleridir. Devletin maaş harcamalarının GSYİH'ye oranı 2000 yılında Euro bölgesi ortalamasına çok yakinken kamu hizmetlerinde çalışan başına maaşlar 2009 yılına kadar keskin bir şekilde arttırıldığı ve memur sayısı da fazla olduğu için 2009 yılına gelindiğin-

²⁵ Reuters, "Five Areas of Greek Budget Waste". 28 April 2010'dan aktaran; Jason MANOLOPOULOS. a.g.e. S.88.

de Euro bölgesi ortalaması yüzde 10,5, Yunanistan'ın oranı ise yüzde 13 olmuştur²⁶. 2009 yılında Yunanistan kamu harcamaları GSYİH'sinin yüzde 50'sini oluşturmuş ve faiz dışı kamu harcamalarının yüzde 75'i kamu sektöründe çalışanların ücretlerine ve sosyal yardımlara gitmiştir²⁷.

Sorun bununla da kalmamış gizli işsizlik de devlet bütçesini sarsmıştır. Öyle ki, Kopais Gölü 1957'de boşaltılmasına rağmen krizden hemen önceki yıllarda orada hala gölün işlerini yönetmek için 30 tane tam zamanlı memur çalıştırılmış, Atina haber köşe yazarı Mark Dragoumis "vatansever kamu görevlilerin sadece yüzde 2'si tüm işleri yapmaktadır" ifadelerini kullanmıştır²⁸. Yunanistan'da kamu sektöründe istihdam fazlalığı varken, 20-64 yaş arası nüfusun genel olarak işsizlik oranı 1999 yılında 11,6, 2007 yılında 8,3, 2010 yılında ise 12,7 olarak gerçekleşmiştir²⁹.

1990'lı yılların başlarında Yunanistan Devleti tüm ticari varlıkların yaklaşık yüzde 75'ini kontrol etmiş, ekonominin diğer sektörlerini de sıkı bir şekilde denetlemiş, 2008 yılına kadar devletin ekonomideki payı azalsa da özel sektörü ağır ve karmaşık düzenlemelerden geçirmeye devam etmiştir³⁰. Dolayısıyla kamu iktisadi teşebbüsleri kamu sektöründe verimsizliğin bir başka nedeni olmuştur. Çünkü bilindiği gibi KİT'ler genelde özel sektörün yatırım yapamadığı alanlarda ve özel sektöre öncü olmak amacıyla kurulmaktadır. Dolayısı ile sosyal kaygıları kâr kaygılarının önüne geçmektedir. Bu yüzden genellikle düşük

fiyat politikası uygulamaktadır. Ancak tek sebep bu değildir. Toplu taşıma aracı kullananların yüzde 20 ile yüzde 40'ının herhangi bir bedel ödemediği ortaya çıkan ülkede ulaşım, telekomünikasyon, enerji, gayrimenkul yönetimi, savunma, havacılık, kültür, eğlence ve rekreasyon, piyango ve tekstil sektörlerinde faaliyet gösteren 180 adet kamu iktisadi teşebbüsü 2010 yılında kamu borçlanmasına GSYİH' nin yüzde 8'i oranında katkıda bulunmuştur³¹.

Yunanistan'da kamu sektöründeki bir diğer verimsiz harcama alanı hastane sektörü olmuş, ürünler direkt üretilen ülkeden ithal edilmek yerine başka ülkeler üzerinden getirtilerek fiyatları yükseltilmiş, devlet harcamaları gereksiz yere arttırılmıştır³².

2.2.2- Kamu Gelirleri

Yunanistan, bütçe gelirleri bazında da mali disiplini sağlamada başarısız olmuştur. Bilindiği üzere vergiler devletin en istikrarlı ve sağlam gelir kaynağıdır. Devletin vergi gelirlerinin yeterliliği ise vergi tabanının genişliği ve vergi oranlarının düzeyine bağlıdır. İlk olarak vergi oranları açısından Yunanistan AB ortalaması ile kıyaslandığında Tablo 6'da ülkede ve birlik genelinde kurumlar vergisi oranlarında bir düşme eğilimi görülmektedir. 2007 yılına kadar Yunanistan'ın vergi oranı AB bölge ortalamalarından daha yüksek seyretmiş, 2007 yılında aynı seviyeye gelmiştir.

²⁶ OECD (2011a). a.g.e. S.91.

²⁷ Rebecca M. NELSON ve diğerleri. a.g.m. S.2.

²⁸ Jason MANOLOPOULOS. a.g.e. S.83,102.

²⁹ Eurostat (a). "Unemployment by Sex and Age-Annual Data". (https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/UNE_RT_A). Erişim tarihi:20 Ocak 2021.

³⁰ Rebecca M. NELSON ve diğerleri. a.g.m. S.2.

³¹ OECD (2011a). a.g.e. S.94.

³² Jason MANOLOPOULOS. a.g.e. S.96-97.

Tablo 6: 2001-2007 Yılları Arasında Yunanistan, AB-27/25/16 Bölgelerinde Ortalama Kurumlar Vergisi Oranı

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Yunanistan	37,5	35	35	35	32	29	25
AB-27	30,7	29,3	28,3	27	25,5	25,3	24,5
AB-25	31,1	29,7	28,7	27,4	26,3	26	25,5
AB-16	33,5	32,1	30,7	29,8	28,4	28	27,1

Kaynak: European Commission. "Taxation Trends in the European Union-Data for the EU Member States and Norway. European Communities". 2009b. S.104. (https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2009/2009_full_text_en.pdf). Erişim tarihi:20 Aralık 2020.

Tablo 7'de kurumlar vergisinde olduğu gibi gelir vergisinde de tüm bölgelerde ve Yunanistan'da oranların düştüğü 2007 yılında birbirine yaklaştığı görülmektedir.

Tablo 7: 2001-2007 Yılları Arasında Yunanistan ve AB-27/25/16 Bölgelerinde Ortalama Gelir Vergisi Oranı

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Yunanistan	42,5	40	40	40	40	40	40
AB-27	43,7	42,9	42,2	41,2	39,9	39,3	39,1
AB-25	44,1	43,6	42,8	41,8	41,4	40,9	40,6
AB-16	47,1	46,1	44,9	43,7	43,0	42,7	42,1

Kaynak: European Commission (2009b). a.g.e. S.81.

Tablo 8 ise Avrupa ülkelerinin Katma Değer Vergisi (KDV) oranlarını göstermektedir. Diğer ülkelerle kıyaslandığında Yunanistan'ın ortalama oranlara sahip olduğu görülmektedir. Yunanistan'da vergi oranlarının diğer ülkelerden çok

farklı olmaması nedeniyle vergi gelirlerinin azlığı vergi oranlarına bağlanamamaktadır. Bu nedenle vergi kaçakçılığının boyutuna bakmak gerekmektedir.

Tablo 8: 2007 Yılında Avrupa’da KDV Oranları

ÜLKELER	STANDART ORAN	DÜŞÜK ORAN
Belçika	21	6/12
Bulgaristan	20	7
Çekya	19	9
Danimarka	25	-
Almanya	19	7
Estonya	18	5
İrlanda	21,5	13,5
Yunanistan	19	9
İspanya	16	7
Fransa	19,6	5,5
İtalya	20	10
Kıbrıs	15	5/8
Litvanya	21	10
Letonya	19	5/9
Lüksemburg	15	6/12
Macaristan	20	5
Malta	18	5
Hollanda	19	6
Avusturya	20	10
Polonya	22	7
Portekiz	20	5/12
Romanya	19	9
Slovenya	20	8,5
Slovakya	19	10
Finlandiya	22	8/17
İsveç	25	6/12
Birleşik Krallık	15	5

Kaynak: European Commission (2009b). a.g.e. S.72.

Vergi kaçakçılığı orta ve düşük gelir grubundan ziyade yüksek gelir gruplarında daha yaygın gerçekleşmiş, farklı ekonomik aktiviteler sonucu aynı oranda gelir elde eden kişiler arasında da farklılık göstermiş, 2009’da mükelleflerin yüz-

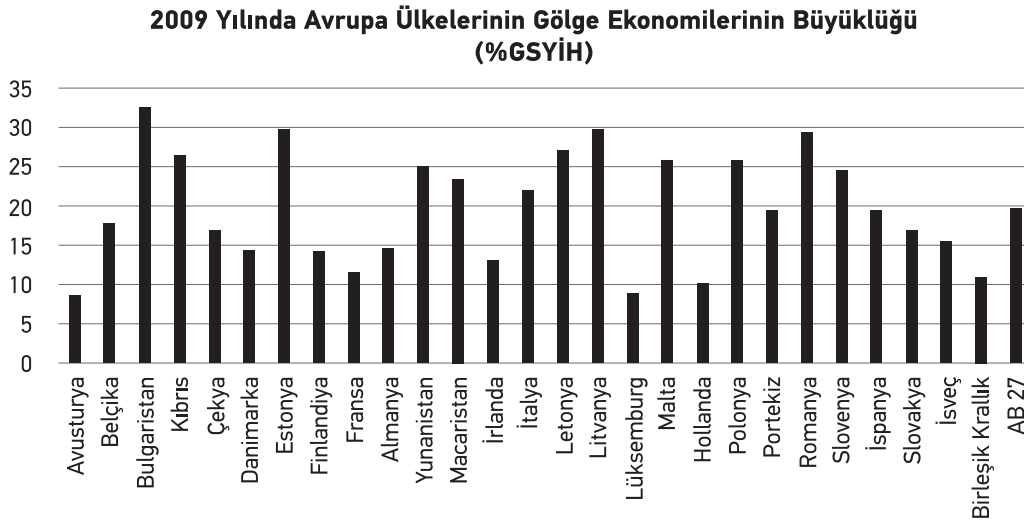
de 94’ü gelir vergisi için yıllık gelirlerini 30.000 Euro’nun altında beyan etmiş, sadece 3.000 mükellef yıllık gelirinin 200.000 Euro’dan fazla olduğunu beyan etmiştir³³. Vergi idaresi tarafından doktorlar, avukatlar ve iş adamlarının her

³³ Manos MATSAGANIS ve Maria FLEVOTOMOU. “Distributional Implications of Tax Evasion Greece”. The London School of Economics and Political Science. The Hellenic Observatory. GreeSE Paper No 31. 2010. S.24. (http://eprints.lse.ac.uk/26074/1/GreeSE_No_31.pdf). Erişim tarihi:2 Mayıs 2021; Ministry of Finance, 2009’dan aktaran OECD (2011a). a.g.e. S.84.

birinin devlete 40.000 ile 80.000 Euro arasında gelir beyan edip İsviçre hesaplarına 15 milyon Euro'ya varan paralar gönderdikleri rapor edilmiş, ülkede uydu fotoğraflarıyla tespit edilmiş Kuzey Atina'daki yüzme havuzlu konutların sayısı 16,974 iken bunların sadece 324 tanesi vergi bildiriminde gösterilmiştir³⁴. Ülkede KDV ve sosyal güvenlik katkılarının toplanmasında da ciddi problemler yaşanmıştır. KDV'nin yüzde 30'u toplanamamış, en büyük sosyal güvenlik fonu İKA'ya göre 2008 yılında denetlenen işletmelerin yüzde 10'u sosyal güvenlik katkılarını ödemiş ve inşaat, turizm, perakende ticaret sektörün-

de çalışan işçilerin dörtte birinden fazlası beyan edilmemiştir³⁵. Mart 2010'da taksi sürücüleri ve petrol istasyonları sahipleri müşterilere KDV makbuzu verme zorunluluğu getirildiği için 24 saatlik grev yapmışlardır³⁶. Kayırmacılık, yaygın vergi kaçakçılığının ve çok sayıda mesleğe ve gelir dilimlerine muafiyet sağlayan karmaşık bir vergi yasasının arkasındaki önemli bir faktör olabilir³⁷. Grafik 1'de görüleceği üzere 2009'da Yunanistan'da GSYİH' nin yüzde 25'i civarında olan gölge ekonomilerinin büyüklüğü AB 27 ortalamasının oldukça üzerindedir.

Grafik 1: 2009 Yılında Avrupa Ülkelerinin Gölge Ekonomilerinin Büyüklüğü (% GSYİH)

Kaynak: Friedrich SCHNEIDER ve Friedrich Georg SCHNEIDER. "Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 Other OECD Countries From 2003 to 2012: Some New Facts". 2013. S.5. (<http://pw.seipa.edu.pl/s/p/artykuly/93/931/Shadow%20Economy%20up%20to%202012.pdf>). Erişim tarihi: 16 Şubat 2021.

³⁴ Proto Thema 2010'dan aktaran; Jason MANOLOPOULOS. a.g.e. S.81,103.

³⁵ Ministry of Finance 2009'dan aktaran; OECD (2011a) a.g.e. S.85; MATSAGANİS ve FLEVOTOMOU. a.g.m. S.23.

³⁶ Jason MANOLOPOULOS. a.g.e. S.103.

³⁷ Rebecca M. NELSON ve diğerleri. a.g.m. S.2.

Vergi sistemindeki tüm bu eksik ve yanlış uygulamalar sonucunda devletin vergi gelirleri harcamalarını karşılayacak seviyeye ulaşamamaktadır. Bu durumu ise Tablo 9 ve Tablo 10 kanıtlamaktadır.

Tablo 9: 2000 – 2010 Yılları Arasında Yunanistan ve AB 28’de Vergi Gelirleri ve Sosyal Katkılar (% GSYİH)

Yıllar	Yunanistan	AB 28 Ortalaması
2000	34,9	39,9
2001	33,4	39,1
2002	34,6	38,6
2003	33	38,7
2004	32,1	38,6
2005	33,5	38,9
2006	32,7	39,2
2007	33,5	39,2
2008	33,7	39
2009	32,9	38,4
2010	34,5	38,5

Kaynak: Eurostat (b). “Main National Accounts Tax Aggregates”. (https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/GOV_10A_TAXAG). Erişim tarihi:25 Ocak 2021.

Tablo 9’da görüldüğü üzere 2000 – 2010 yılları arasında Yunanistan’ın vergi gelirlerinin GSYİH’ye oranı AB 28 ortalamasının altında kalmıştır. Tablo 10 ise 2000-2010 yılları arasında Yunanistan’da vergi gelirlerinin+sosyal katkıların ve genel hükümet toplam kamu harcamalarının ayrı ayrı GSYİH’ye oranını göstermektedir. Ülkede genel olarak vergi gelirleri ve sosyal katkıların GSYİH’ye oranı toplam kamu harcamalarının GSYİH’ye oranının altındadır. Ancak kriz yılına yaklaştıkça gelir seviyesinde çok değişim olmamakla birlikte kamu harcaması seviyesinin keskin bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu durum bütçe açıklarının ve devlet borçlanması da artmasına yol açmıştır.

Tablo 10: 2000-2010 Yılları Arasında Yunanistan'da Vergi Gelirleri+Sosyal Katkılar ve Faiz Dışı Toplam Kamu Harcamaları (% GSYİH)

Yıllar	Vergi Gelirleri+Sosyal Katkılar/ GSYİH*100	Genel Hükümet Toplam Kamu Harcamaları/ GSYİH*100
2000	34,9	46,4
2001	33,4	46
2002	34,6	45,8
2003	33	46,6
2004	32,1	47,6
2005	33,5	45,6
2006	32,7	45,1
2007	33,5	47,1
2008	33,7	50,8
2009	32,9	54,1
2010	34,5	53

Kaynak: Eurostat (b); Eurostat (c). "General Government Expenditure by Function". (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10A_EXP__custom_902653/default/table?lang=en). Erişim tarihi:25 Ocak 2021.

2.2.3-Yolsuzluk Olayları

Yunanistan'da kamu harcamalarının verimsizliğinden başka kamu sektöründe yaşanan yolsuzluklar kaynak israfının bir diğer nedeni olmuştur. Ülkede 2009 yılında bir milyondan fazla vatandaş daha iyi kamu hizmeti alabilmek için

rüşvet vermiştir³⁸. Yine ülkede kamu sektöründe meritokrasi eksikliği ciddi şekilde kendini hissettirmiştir. Yapılan bir çalışma, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde ülkede tüm bakanların üçte birinden daha fazlasının babalarını ve diğer akrabalarını siyasete soktuğunu ortaya çıkarmıştır³⁹.

³⁸ Jason MANOLOPOULOS. a.g.e. S.91.

³⁹ Sotiropoulos BOURIKOS ve Dimitris BOURIKOS. "Ministerial Elites in Greece, 1843-2001: A Synthesis of Old Sources and New Data". South European Society & Politics, 7, No:2. 2002. S.30. (https://www.researchgate.net/publication/233434847_Ministerial_Elites_in_Greece_1843-2001_A_Synthesis_of_Old_Sources_and_New_Data/link/5448e7be0cf22b3c14e33b04/download). Erişim tarihi:20 Ocak 2021.

Tablo 11: 2011 yılında Kamu Sektöründe Yaşanan Yolsuzluklar Bazında Avrupa Ülke Sıralaması

ÜLKELER	ENDEKS
Danimarka	9,4
Finlandiya	9,4
İsveç	9,3
Norveç	9
Hollanda	8,9
İsviçre	8,8
Lüksemburg	8,5
İzlanda	8,3
Almanya	8
Avusturya	7,8
Birleşik Krallık	7,8
Belçika	7,5
İrlanda	7,5
Fransa	7
Estonya	6,4
Kıbrıs	6,3
İspanya	6,2
Portekiz	6,1
Slovenya	5,9
Malta	5,6
Polonya	5,5
Litvanya	4,8
Macaristan	4,6
Çekya	4,4
Letonya	4,2
Slovakya	4
İtalya	3,9
Romanya	3,6
Yunanistan	3,4
Bulgaristan	3,3

Kaynak: The Corruption Perceptions Index 2011. (<https://www.transparency.org/en/cpi/2011?>). Erişim tarihi:27 Ocak 2021.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü (Transparency International)'nın 2011 Yolsuzluk Algılama Endeksinde en iyiden en kötüye göre ülkeler 9 grupta sınıflandırılmış, yolsuzluk olaylarının en az yaşandığı ülkeler 9 endeksi grubunda yer almış, en çok yaşandığı ülkeler ise 1 endeksi grubunda yer almıştır. Tablo 11, 2011 Yolsuzluk Algılama Endeksinin Avrupa ülkeleri sıralamasını göstermektedir. Buna göre Yunanistan Avrupa ülkeleri sıralamasında 3.4 endeksiyle sondan ikinci sırada yer almıştır.

3- KEMER SIKMA UYGULAMALARI VE YARDIM PROGRAMLARI

Tüm bu sayılan kamu hizmeti arzı tarafındaki maliye politikası zayıflıkları, popülist uygulamalar, yolsuzluklar; kamu hizmeti talebi tarafındaki vergi gayreti eksikliği çalışmanın başında da belirtildiği gibi Yunanistan'ı büyük bir borç krizi ile karşı karşıya getirmiştir. Avrupa Birliği'nin en zayıf halkası haline gelen ülkenin yangınının birliğe sıçramasını önlemek için ülkeye yönelik ekonomik yardım paketleri verilmesi kararlaştırılmıştır. 2010 yılı başında Yunan Parlamenterler, AB (80 milyar) ve IMF'den (30 milyar)⁴⁰ kademeli olarak sağlanacak ve yüzde 5 faiz oranlı 110 milyar Euro'luk⁴¹ ortak yardım paketini garanti etmek için bir dizi kemer sıkma önlemini içeren Ekonomiye Koruma Paketini parlamentodan geçirmiştir. Ülke birkaç yıl içinde kemer sıkma önlemleri ile bütçe açığının ve kamu borç stokunun GSYİH'ye oranını aşama aşama indirmeyi hedeflemiştir. Yunan hükümeti, bunun için; ücretler ve emekli maaşlarının azaltılması ve/veya dondurulması, özel günlerde verilen ikramiyelerin kaldırılması, verimsiz yatırımlardan vazgeçilmesi, kamu işletmelerine verilen sübvansiyonların azaltılması, kamuda çalışanların sayısının azaltılması, standart ve indirimli KDV ve Özel Tüketim Vergisi

⁴⁰ Yaşar KÖSE ve Hakan KARABACAK. a.g.m. S.296.

⁴¹ Armağan TÜRK ve Cemil ERARSLAN. a.g.m. S.290.

(ÖTV) oranlarının arttırılması ve AB ortalamasına yaklaştırılması, özel sektörde yüksek kar elde eden işletmelere kriz vergisi ödeme yükümlülüğü getirilmesi, gayrimenkullerin daha yüksek değerlendirilmesi, bütçe süreçlerinin ve vergi idarelerinin iyileştirilmesi gibi önlemleri uygulayacağını bildirmiştir⁴². 15 Nisan 2010 tarihinde Yunanistan Parlamentosu vergi kaçaklarının azaltılarak vergi tabanını genişletecek ve çok kazananlardan daha çok vergi alınacak bir vergi reformu yasası çıkarmıştır⁴³. 2011 yılında Avrupalı yetkililer, kemer sıkma önlemlerinin arttırılmasını hatta Yunan tahvillerinin sahiplerinin de yatırımlarda bazı kayıpları kabul ederek fedakârlık yapması gerektiğine karar vermiştir⁴⁴. Bu gelişmelerin ardından sağlık sektöründe çalışanların fazla mesai ücretleri azaltılmış, askeri harcamalarda kısıntıya gidilmiş, asgari ücret yüzde 22 oranında azaltılmış, KDV'nin genel oranı yüzde 17'den yüzde 21'e, KDV'nin düşük oranı yüzde 9'dan yüzde 13'e çıkarılmış, vergi muafiyet ve istisna uygulamaları azaltılmış, emlak vergisi yükseltilmiş, off-shore firmaların ülkedeki gayrimenkullerinin

vergileri yüzde 3'ten yüzde 15'e çıkartılmış, yeni bir taşınmaz vergisi konulmuştur⁴⁵. 2010-2014 yılları arasında kemer sıkma önlemlerinin hacmi GSYİH'nin yüzde 30'una ulaşmıştır⁴⁶.

Devletin bu taahhütlerini halk ciddi protesto gösterileriyle reddetmiş, ekonomik krizin toplumsal huzursuzluk boyutu giderek şiddetlenmiştir. Bu dönemde Haziran 2011'de Standard and Poor's Yunanistan'ın kredi notunu dünyanın en düşük seviyesine indirmiş, Papandreu 9 Kasım 2011'de istifa etmiştir. Aynı yıl IMF, Avrupa Komisyonu ve Merkez Bankası ülkeye 145 Milyar \$'lık ek bir yardım verilmesini kararlaştırmışlardır⁴⁷. 2015 yılında kemer sıkma politikalarının devamı koşulu ile 86 milyar Euro tutarında yeni bir yardım programı açıklanmıştır⁴⁸. Ülkeye sağlanan yardımlar 2018 yılının Ağustos ayına kadar aşama aşama verilmiş, Troyka'nın denetimi altında olmak koşuluyla bu tarihten sonra tekrar ülkenin piyasalardan borçlanması yolu açılmış ve borçların son geri ödeme tarihi 10 yıl daha uzatılarak 2033'e ertelenmiştir⁴⁹.

⁴² IMF a.g.e. S.11.

⁴³ Yaşar KÖSE ve Hakan KARABACAK. a.g.m. S.292.

⁴⁴ Rebecca M. NELSON ve diğerleri. a.g.m. S.8.

⁴⁵ Emrah HURMA. "Ekonomik Krize Karşı Alınan Önlemler: Yunanistan, İtalya ve İspanya Örnekleri". TBMM. S.24. (https://tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTENI/2469_2013_0000_0184_0000/0024.pdf). Erişim Tarihi: 20 Mart 2021.

⁴⁶ Marica FRANGAKIS. "Yunanistan Ekonomisi ve Halk". İktisat ve Toplum. Sayı:59. 2015. S.6. (<http://www.iktisatvetoplum.com/wp-content/uploads/2017/10/marica-frangakis-59.pdf>). Erişim Tarihi: 21 Mart 2021.

⁴⁷ Armağan TÜRK ve Cemil ERARSLAN. a.g.m. S.291.

⁴⁸ TRTHABER. (16.07.2015). "Yunanistan Üçüncü Kurtarma Paketini Kabul Etti". (<https://www.trthaber.com/haber/dunya/yunanistan-ucuncu-kurtarma-paketini-kabul-etti-194372.html>). Erişim Tarihi: 03 Şubat 2021.

⁴⁹ Yorgo KIRBAKİ. "Yunanistan Geri Dönüyor". Hürriyet Gazetesi. 22.06.2018. (<https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/yunanistan-geri-donuyor-40875551>). Erişim Tarihi: 03 Şubat 2021.

Tablo 12: 2011-2019 Yılları Arasında Yunanistan'da Bazı Ekonomik Göstergeler*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ekonomik Büyüme	-10,1	-7,1	-2,7	0,7	-0,4	-0,5	1,3	1,6	1,9
Bütçe Açığı (%GSYİH)	-10,28	-8,87	-13,5	-3,6	-5,61	0,54	0,72	0,99	1,49
Genel Hükümet Borç Stoku (%GSYİH)	113,4	167,91	182,32	183,66	184,92	189,4	192,75	199,1	200,24
Toplam Kamu Harcamaları (%GSYİH)	55,12	56,62	62,73	50,64	53,91	49,63	48,26	48,27	-
Genel Yönetim Kapsamındaki Kamu İstihdamı (% Toplam İstihdam)	18,86	18,72	18,58	17,93	17,81	17,82	17,7	17,69	-
Cari Açık	-8,77	-3,54	-1,44	-0,74	-0,82	-1,75	-1,92	-2,91	-1,49
İşsizlik (20-64 Yaş Arası)	17,8	24,3	27,3	26,4	24,9	23,5	21,4	19,3	17,3
Vergi Gelirleri ve Sosyal Katkıları (%GSYİH)	36,8	39,4	38,8	39,4	39,8	42,1	42,2	42,7	41,9

*OECD, referans yılını 2019 yılında 2010 yerine 2015 olarak belirlemiştir.

- Veri Yok

Kaynak: OECDa.; International Monetary Fund (IMF)b. "Statement of Operations (Revenue, Expenditures, Net lending/Borrowing and Financing". (<https://data.imf.org/regular.aspx?key=60991462>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020; OECDb; OECDc; OECDd; (OECD). "Government at a Glance 2019-Public Employment". 2019b. (<https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=100603>). Erişim tarihi:23 Mart 2021.; Eurostat (a); Eurostat (b) verilerinden yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 12, Yunanistan'ın krizden sonraki 10 yılda ekonomik göstergelerinin ne ölçüde değiştiğini göstermektedir. Görüldüğü üzere krizden önce hesapsızca gerçekleşen ekonomik büyümenin bedeli kriz döneminde ödenmiş, ülke büyük ölçüde küçülmüştür. 2014 yılından itibaren ise büyüme gerçekleşmeye başlamış, 2019 yılında yüzde 1,9 olarak gerçekleşmiştir. Krizden önce Maastricht kriterlerinden çok uzaklaşan bütçe açığı 2013 yılına kadar dramatik seyrine devam etmiştir. 2016 yılından itibaren ise kemer sıkma önlemleri ile birlikte bütçe fazla vermeye başlamıştır. Cari açık ise 2012 yılından itibaren büyük ölçüde azalmıştır. Ülkenin borç stokunda ise hiçbir düzelme olmamış tam tersine 2019 yılında milli gelirin 2 katı seviyesine çıkmıştır. Yu-

nanistan'da işsizlik rakamları ise krizin vahametini açık şekilde göstermektedir. Krizle birlikte artan işsizlik kemer sıkma önlemleri sonrasında daha da yükselmiş, 2013 yılında yüzde 27,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Oran günümüze doğru azalmıştır.

Gerçekleştirilen vergi reformlarıyla vergi gelirleri ve sosyal katkıların GSYH'ye oranı artmış, AB ortalaması seviyesine yaklaşmıştır. Kamu kesiminin ekonomi içindeki payını gösteren göstergelerden kamu harcamalarının GSYH'ye oranı ve kamuda çalışanların istihdam sayısına bakıldığında kamu harcamalarının oranının 2013 yılına kadar yükseldiği sonrasında ise belirgin bir şekilde düştüğü, genel yönetim kapsamındaki kamu istihdamının oranının toplam istihdam içindeki payının da yıldan yıla azaldığı görülmektedir. Bu

durum kamunun ekonomi içindeki payının azaldığına dair bir fikir verebilir. Emeklilik yaşı 2018 yılı rakamları ile 62'dir⁵⁰.

SONUÇ

Küresel kriz birçok ülkenin ekonomik göstergelerini olumsuz etkilediği halde Yunanistan 2008 küresel krizinde en çok konuşulan ülke olmuştur. Bunun sebebi küresel krizle birlikte büyük bir borç krizinin içine girmesi ve krizden çıkış reçetelerine karşı halkın büyük protesto gösterileri düzenlemesidir. Ülkenin borç krizinin içine girmesinin en önemli sebebi küresel kriz değildir. Küresel kriz Yunanistan için bir sonuç niteliğindedir. Ülke krizle birlikte sahip olduğu mali disiplinsizliğin sonuçları ile yüzleşmiştir.

Yunanistan'ın yaşadığı bu kötü deneyim Kamu Tercihi Teorisine bir pratik oluşturmuştur. Kamu Tercihi Teorisi seçmen, bürokrat, çıkar grupları ve siyasilerin kendi çıkarları peşinde koşarlarken oluşan siyasi mübadele nedeniyle kamu harcamalarının hesapsızca artarak ekonominin kırılgan hale geldiğini ortaya koymuş, bunu devletin başarısızlığı olarak ifade etmiştir. Teorinin bu soruna önerdiği çözüm önerilerinden biri siyasilerin popülist davranışlarını otomatik olarak önleyecek ekonomik anayasanın oluşturulmasıdır. Bu öneri AB'de Maastricht kriterleri olarak hayata geçirilmiştir. Ancak Yunanistan'ın Euro Bölgesine katılımı sırasında dahi mali göstergeleri Maastricht kriterlerini karşılamamaktadır. Birliğe üye olduktan sonra da birliğin sağladığı fonlar sayesinde popülist mantıkla yüksek kamu harcaması yapmaya devam etmiş, vergi tabanını genişletmek bir yana vergi kaçakçılığını denetim yetersizliği nedeniyle önleyememiştir. Kamu harcamaları tarafından bakıldığında, kamuda çok yüksek memur maaşları, gizli işsizlik,

erken emeklilik uygulaması nedeniyle karşılıksız nitelikteki transfer ödemelerinin artırılması, âtil kalan yatırımlar, vefat etmiş kişilere maaş vermeye devam edilmesi gibi uygulamalar ülkenin üretim potansiyelini arttırmayan aksine çoğu sosyal amaç dahi taşımadığı için israf edilmiş harcamalardır. Kamu gelirleri açısından bakıldığında ise en büyük sorun vergi potansiyelinin değerlendirilememiş olmasıdır. Vergi idarelerinin denetim yetersizliğinden dolayı özellikle yüksek gelir elde eden mükellefler gelirlerini düşük göstermiş, servet sahipleri servetlerini beyan etmemiş, KDV ve sigorta primleri tam olarak beyan edilmemiştir. Harcamalarının büyük bir kısmı verimsiz olan devletin gelirleri bu harcamalara dahi yetmemiş, AB ortalamasının da altında kalmıştır. Halk kendi mikro ekonomisine herhangi bir zarar vermediği için devletin ekonomi içerisinde tehlikeli büyümesine ve verimsiz olmasına yeterince dikkat etmemiştir. Tüm bunlara ek olarak toplumdaki bazı siyasi arz ve talep tarafları rüşvet, adam kayırma gibi yolsuzluk uygulamalarıyla çıkar alışverişinde bulunmuşlardır. Anlaşılabileceği üzere kamu tercihi teorisinin devletin başarısız olma konusunda öne sürdüğü belirli hususlar Yunanistan borç krizinin önemli sebeplerinden biri olmuştur.

2009 yılında yeni hükümet tarafından açığa çıkarılan devletin geçmiş yıllara ait gerçek bütçe açığı ve borç rakamları tüm bu disiplinsizliğin ekonomik faturası olarak ortaya çıkmıştır. Yüksek mali açık ve borçlar yüzünden daha çok borçlanmaya ihtiyaç duyan Yunanistan uluslararası düzeyde güven kaybına uğramıştır. Bu aşamada AB en zayıf halkanın sağlamlaştırılması için Yunanistan'a üst üste ekonomik yardım paketi vermeye karar vermiş, karşılığında ise ücretlerin azaltılması, kamu çalışanlarının sayısının

⁵⁰ (OECD). "Pensions at a Glance 2019:OECD and G20 Indicators". OECD Publishing. Paris. 2019a. (<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b6d3dcfc-en.pdf?expires=1620730984&id=id&accname=guest&checksum=8E13BA1BECD4D685236CF77BAA450F00>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020; S.139.

azaltılması, emeklilik yaşının yükseltilmesi ve vergi reformları ile mali disiplin sağlanması yönünde ülkeden taahhüt almıştır. Bir diğer deyişle Kamu Tercihi Teorisinin önerdiği gibi kamunun ekonomi içindeki büyüklüğünün azaltılması hedeflenmiştir. Hedefe ulaşma konusunda ülkenin günümüze kadar kat ettiği yola bakıldığında 2017 yılından itibaren tekrar ekonomik büyümenin sağlanmaya başlandığı, 2016 yılından itibaren bütçenin fazla verdiği, cari açığın makul seviyelere çekildiği, işsizlik oranlarının azaltıldığı, kamu harcamalarının GSYİH'ye oranının azaldığı ve vergi gelirlerinin yükseltildiği görülmektedir. Ancak ülkenin borç stoku artmaya devam etmiştir. Bu noktada ülkenin kamu harcamaları ve kamu gelirleri konusunda mali disiplini sağlama yolunda ilerleme kaydettiği ancak kırılganlığın tam olarak önlenmesi için borç stokunun düşürülmesi gerektiği söylenebilir. Borç stokunun yüksek olması bir ekonomik anayasa uygulaması niteliğinde olan Maastricht kriterlerine uyumu da zorlaştırmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKÇAY, B. (2012). "Yunanistan Ekonomisinde Devlet Borç Krizi-Cari Açık İlişkisi". Maliye Dergisi. Sayı 163. Ss.15-35. (<https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>). Erişim tarihi:12 Aralık 2020.
- AKTAN. C.C. "Kamu Tercihi Teorisi". (http://www.canaktan.org/ekonomi/anayasal_iktisat/kamu-tercihi.htm), Erişim tarihi: 27 Şubat 2021.
- BOURIKOS, S. ve BOURIKOS D. (2002). "Ministerial Elites in Greece, 1843-2001: A Synthesis of Old Sources and New Data". South European Society & Politics, 7, No:2. (https://www.researchgate.net/publication/233434847_Ministerial_Elites_in_Greece_1843-2001_A_Synthesis_of_Old_Sources_and_New_Data/link/5448e7be0cf22b3c14e33b04/download). Erişim tarihi:20 Ocak 2021.
- ÇELEBİ, A. K. (2015). *Liberal Ekonomik Düşüncede Kamu Kesiminin Büyüklüğü Sorunu*. Emek Matbaası. Manisa.
- ERGÜN, Y. ve CURA, S. (2016). "Anayasal İktisat Yaklaşımı Açısından Avro Krizi". MCBU İİBF Yönetim ve Ekonomi. Cilt:23. Sayı:1. Ss.263-286.
- ERSOY, A. (2008). *İktisadi Teoriler ve Düşünceler Tarihi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- European Commission. "Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses. European Communities". 2009a. (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication15887_en.pdf). Erişim tarihi:1 Aralık 2020.
- European Commission. "Taxation Trends in the European Union-Data for the EU Member States and Norway". European Communities. 2009b. (https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2009/2009_full_text_en.pdf). Erişim tarihi:20 Aralık 2020.
- European Commission. "Your Social Security Rights in Greece, European Union". 2013. (http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Greece_en.pdf). Erişim tarihi: 20 Ocak 2021.
- Eurostat (a). "Unemployment by Sex and Age-Annual Data". (https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/UNE_RT_A). Erişim tarihi:20 Ocak 2021.
- Eurostat (b). "Main National Accounts Tax Aggregates". (https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/GOV_10A_TAXAG). Erişim tarihi:25 Ocak 2021.
- Eurostat (c). "General Government Expenditure by Function". (<https://ec.europa.eu/>

- eurostat/databrowser/view/GOV_10A_EXP__custom_902653/default/table?lang=en). Erişim tarihi:25 Ocak 2021.
- FRANGAKIS, M. (2015). “Yunanistan Ekonomisi ve Halk”. İktisat ve Toplum. Sayı:59. S.6. Ss.4-9. (<http://www.iktisatvetoplum.com/wp-content/uploads/2017/10/marica-frangakis-59.pdf>). Erişim Tarihi:21 Mart 2021.
 - GÜNAY, A. (2006). *Mali Disiplin Sağlanmasında Anayasal Denk Bütçe Yaklaşımı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İzmir.
 - HURMA, E. “Ekonomik Krize Karşı Alınan Önlemler: Yunanistan, İtalya ve İspanya Örnekleri”. TBMM. S.24. (https://tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MECLIS%20BULTE-NI/2469_2013_0000_0184_0000/0024.pdf). Erişim Tarihi:20 Mart 2021.
 - International Monetary Fund (IMF)a. “Greece: Staff Report on Request for Stand-By Arrangement”. IMF Country Report No. 10/110. 2010. (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10110.pdf>). Erişim tarihi:12 Aralık 2020.
 - International Monetary Fund (IMF)b. “Statement of Operations (Revenue, Expenditures, Net lending/Borrowing and Financing”. (<https://data.imf.org/regular.aspx?key=60991462>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.
 - KAPLANOĞLU, G. ve RAPANOS, Vassilis T. (2011). “The Greek Fiscal Crisis and the Role of Fiscal Governance”. Hellenic Observatory European Institute and LSE. GreeSE Paper No:48. (<https://www.lse.ac.uk/Hellenic-Observatory/Assets/Documents/Publications/GreeSE-Papers/GreeSE-No48.pdf>). Erişim tarihi:12 Aralık 2020.
 - KIRBAK. Y. (22.06.2018). “Yunanistan Geri Dönüyor”. Hürriyet Gazetesi. (<https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/yunanistan-geri-donuyor-40875551>). Erişim Tarihi: 03 Şubat 2021.
 - KIZILBOĞA, R. (2012). “Kamu Tercihi ve Anayasal İktisat Teorilerinin Değerlendirilmesi”. NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:2. Ss.91-109. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/184894>). Erişim tarihi:27 Şubat 2021.
 - KÖSE, Y. ve KARABACAK, H. (2011). “Yunanistan Ekonomik Krizi:Nedenleri, Etkileri ve alınan Tedbirlere İlişkin Bir Değerlendirme”. Maliye Dergisi. Sayı:160. Ss. 289-306.
 - MANOLOPOULOS, J. (2011). *Greece’s ‘Odious’ Debt. The Looting of The Hellenic Republic By The Euro, The Political Elite And The Investment Community*. Anthem Press. USA.
 - MATSAGANİS, M. ve FLEVOTOMOU, M. (2010). “Distributional Implications of Tax Evasion Greece”. The London School of Economics and Political Science. The Hellenic Observatory. GreeSE Paper No 31. (http://eprints.lse.ac.uk/26074/1/GreeSE_No_31.pdf). Erişim tarihi:3 Ocak 2021.
 - MITSOPOULOS, M. ve PELAGIDIS, T. (2011). *Understatnding The Crisis in Greece – from Boom to Bust*. Palgrave Macmillan. New York.
 - NELSON, R. M., BELKIN, P., MIX, D. E. (2011). “Greece’s Dept Crisis:Overview, Policy Responses, and Implications”. Congressional Research Service. (<https://fas.org/sgp/crs/row/R41167.pdf>). Erişim tarihi:3 Ocak 2021.
 - POLAT, M. A. (2018). “Küresel Finans Krizinin Nedenleri”. Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. Vol.2/1. Ss. 177-195. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/460647>). Erişim tarihi:13 Aralık 2020.

- SCHNEIDER, F. ve SCHNEIDER, F. G. (2013). *"Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 Other OECD Countries From 2003 to 2012:Some New Facts"*. (<http://pw.seipa.edu.pl/s/p/artykuly/93/931/Shadow%20Economy%20up%20to%202012.pdf>). Erişim tarihi:16 Şubat 2021.
- The Corruption Perceptions Index 2011. (<https://www.transparency.org/en/cpi/2011?>). Erişim tarihi:27 Ocak 2021.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECDa). *"Gross Domestic Product (GDP)"*.
- (https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SNA_TABLE1#). Erişim tarihi: 18 Aralık 2020.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECDb). *"General Government Debt"*. (<https://data.oecd.org/gga/general-government-debt.htm>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECDc). *"Current Account Balance"*. (<https://data.oecd.org/trade/current-account-balance.htm>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECDd). *"General Government Deficit"*. (<https://data.oecd.org/gga/general-government-deficit.htm#indicator-chart>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2011a). *"Economic Surveys Greece"*. OECD Publishing. (https://read.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-greece-2011_eco_surveys-grc-2011-en#page1). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2011b). *"Pensions at a Glance 2011:Retirement-Income Systems in G20 Countries"*. OECD Publishing. (https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/pension_glance-2011-en.pdf?expires=1620730842&id=id&accname=guest&checksum=4C79184EA6B2FF-1305F83C8A7FAD8EDD). Erişim tarihi:02 Aralık 2020.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019a). *"Pensions at a Glance 2019:OECD and G20 Indicators"*. OECD Publishing. Paris. (<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b6d3dcfc-en.pdf?expires=1620730984&id=id&accname=guest&checksum=8E-13BA1BECD4D685236CF77BAA450F00>). Erişim tarihi:18 Aralık 2020.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019b). *"Government at a Glance 2019-Public Employment"*. (<https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=100603>). Erişim tarihi:23 Mart 2021.
- TRTHABER. (16.07.2015). *"Yunanistan Üçüncü Kurtarma Paketini Kabul Etti"*. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/yunanistan-ucuncu-kurtarma-paketini-kabul-etti-194372.html>. Erişim Tarihi: 03 Şubat 2021.
- TÜRK, A. ve ERARSLAN, C. (2016). *"Yunanistan Borç Krizinin Nedenleri ve Sonuçları: Yapay Sinir Ağları İle Bir Analiz"*. Gaziantep University Journal of Social Sciences. 15(2). Ss.281-302. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/223107>). Erişim tarihi:03 Ocak 2021.